

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3344/2017. (XII. 20.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.345/2014/6. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője útján [dr. Gyurkó Péter, Gyurkó & Kállai Ügyvédi Iroda, 3300 Eger, Törvényház utca 13–15.] az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Gfv.VII.30.345/2014/6. számú végzésének a megsemmisítését kérte, az Alaptörvény számos rendelkezésére hivatkozva.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügynek az indítvány elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] A Kúria végzése egy felszámolási eljárásban, vitatott hitelezői igény tárgyában született; az igényt az indítványozó nyújtotta be (a felszámolás alatt álló cég a továbbiakban: adós).
- [4] 2.1. Az indítványozó és egy, speciális alapanyagok értékesítését végző gazdasági társaság (a továbbiakban: Kft.) faktorálási keretszerződést kötött arra tekintettel, hogy a Kft. vevői csak hosszabb határidőre vállalták a teljesítést (a számlák ellenértékének kiegyenlítését). 2006. július 31-én „Értesítő levél – Nyilatkozat” elnevezésű okiratban az indítványozó és a Kft. tájékoztatta az adóst a faktorálási szerződésről, mely alapján a Kft. mint engedményező az indítványozóra mint engedményesre engedményezi az adóssal mint kötelezettel szemben fennálló, „a kötelezett által teljesítettnek (leigazoltnak) minősülő, engedményező által 2006. 8. 1-ét követően kiállított összes számlái szerinti pénzköveteléseit.” Az adós az engedményezést tudomásul vette és kötelezettséget vállalt arra, hogy a továbbiakban fizetést kizárólag a megjelölt bankszámlára teljesít. Az okirat szerint az engedményezés megszűnéséről az engedményező és az engedményes közös nyilatkozatban értesíti az adóst.
- [5] A faktoring keretszerződés 1. pontja szerint a Kft. átruházta, az indítványozó pedig megvásárolta a szerződésben feltüntetett kötelezettekkel (így adóssal) szemben fennálló, általuk elismert, „jelen szerződés folyamatos sorszámmal ellátott mellékleteiben rögzített, számlán alapuló pénzkövetelését”. A szerződés szerint a Kft. köteles volt a faktorált számlákon az engedményezés tényét és a fizetés helyéül szolgáló bankszámlaszámot a kötelezett (adós) számára egyértelműen feltüntetni. A 9. pont alapján a Kft. köteles volt az adóst az engedményezés tényéről és arról értesíteni, hogy az értesítést követően jogszerűen kizárólag az indítványozónak teljesíthet. „Ezen értesítő levél-nyilatkozat jelen megállapodás elválaszthatatlan részét képezi”. Ha az adós olyan számla ellenértékét utalja át az indítványozónak, melyet az nem faktorált, akkor az ezt az összeget három banki napon belül átutalja a Kft. bankszámlájára. Ha az adós részéről lejárt fizetési kötelezettség áll fenn, akkor az indítványozó a követeléseket a Kft. értesítése mellett összevonhatja. A Kft. a követelés behajthatóságáért való felelősségét nem zárta ki. A szerződés 14. pontja szerint, ha a kötelezett az igényérvényesítés napját követő 8. napig nem teljesít, vagy vele szemben csődjárást, felszámolási eljárást kezdeményeznek vagy rendelnek el, úgy a Kft. köteles az indítványozó felé készfizető kezesként helytállni, azaz a követelés összegét megfizetni. Az indítványozó a követelést ilyenkor visszaengedményezi a Kft. részére.
- [6] A faktorálási szerződés alapján az adós több százmillió forintot fizetett ki az indítványozónak a Kft. felé fennálló kötelezettségére hivatkozással, ugyanezen időszakban tízmillió forintot meghaladó összeg kifizetésére is sor került, közvetlenül a Kft. részére.

- [7] 2.2. Az adós felszámolását 2008. június 9-én a bíróság megindította. A felszámoló az adós zavartalan működése érdekében a Kft.-től alapanyagokat rendelt azonnali fizetéssel. Ez alapján négy számla került kiállításra és kifizetésre közvetlenül a Kft.-nek, 330 997,92 euró összegben. Ezek a számlák nem kerültek faktorálásra.
- [8] Az indítványozó 2008 júliusában jelentette be a hitelezői igényét a felszámolónak, melyben az előbbi négy számla nem szerepelt. Az indítványozó ezt követően, 2008. december 3-án a négy számla vonatkozásában is bejelentette a hitelezői igényt a felszámolónak, amelyet azonban a felszámoló 2008. december 10-i válaszlevelében vitatottá tett. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő kifogást az elsőfokú bíróság elé, melyben az adóst kötelezni kérte a négy számla ellenértékének megfizetésére. Álláspontja szerint ugyanis az engedményezési szerződés alapján a Kft. által kiállított számlákból eredő valamennyi követelést az ő részére kellett volna kifizetni. A felszámoló kérte a kifogás elutasítását. A bíróság a hitelező igényét vitatott igényként bírálta el a csőd eljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 46. § (6) bekezdése alapján.
- [9] A kétszer hatályon kívül helyezett elsőfokú végzést követően, a megismételt eljárásban hozott döntésében az elsőfokú bíróság kötelezte a felszámolót, hogy a hitelező követelését 15 napon belül, a Cstv. 57. § (1) bekezdés a) pontja szerinti felszámolási költség kategóriában vegye nyilvántartásba, és azt a Cstv. 58. § (1) bekezdésében foglaltak figyelembe vételével a rendelkezésre álló pénzeszközök terhére fizesse ki. Az adós és az indítványozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú végzést az eljárás főtárgya tekintetében helybenhagyta, az adós által az indítványozónak fizetendő eljárási költséget felemelte.
- [10] 2.3. A jogerős végzéssel szemben az adós nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős végzés hatályon kívül helyezését valamint az elsőfokú végzés megváltoztatását kérte a Kúriától. A Kúria a jogerős végzést hatályon kívül helyezte és az elsőfokú végzést megváltoztatva, az indítványozó igényét elutasította.
- [11] A Kúria álláspontja szerint az adott faktorálási szerződés értelmezésénél a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 2. számú mellékletének 10.2. pont alatt meghatározott fogalomból kell kiindulni. Ez alapján az állapítható meg, hogy a faktorálási szerződésnek a követelés engedményezése az alapvető eleme, mivel az ily módon megszerzett követelés kezelése, behajtása érdekében jár el a faktoráló, e követelés értékének egy részét előlegezi meg a faktoráló vállalkozás részére, majd ennek behajtása után a követelés értékével számolnak el. A jogerős végzés az Értesítő levél – Nyilatkozat első bekezdését a faktorálási szerződéstől független engedményezési szerződésnek tekintette. Az adós által becsatolt kimutatásból megállapíthatóan azonban az indítványozó részére történő utaláskor konkrét faktorálási szerződésekre és melléklet számokra hivatkozással történt a fizetés, nem pedig egy általános engedményezési megállapodás alapján. A Kúria álláspontja szerint az Értesítő levél – Nyilatkozat nem értelmezhető külön engedményezési szerződésnek; nem lehet ebből arra következtetni, hogy a faktorált szerződéseken kívüli, a Kft.-t megillető valamennyi egyéb követelést is az indítványozó részére kell teljesíteni. Mindezekből következően a Kúria megállapította, hogy az adós megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy az adott számlákból eredő követelés faktorálására nem került sor; ráadásul a faktorálási szerződés tartalma alatt is volt olyan számla, amelyet a Kft.-nek közvetlenül kellett teljesítenie és ezt az összeget az indítványozó nem követelte az adóstól. Az adós helyállóan fizette ki közvetlenül a Kft. számára a felszámolás alatt keletkezett követelés ellenértékét, mert ez az összeg nem illette meg az indítványozót.
- [12] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [13] 3.1. Az indítványozó elsősorban az Alaptörvény XIII. cikkének, a tulajdonhoz való jogának, M) cikk (1) bekezdésének, a vállalkozáshoz való jogának, valamint a tisztességes gazdasági versenyhez való jogának a sérelme miatt kérte a Kúria végzésének megsemmisítését. Ezen túlmenően állítása szerint a Kúria döntése sérti a Nemzeti Hitvallásban megfogalmazott azon „elvet, miszerint a polgárnak és az államnak közös célja a [...] biztonság, a rend, az igazság [...] kiteljesítése”. Nézete szerint a végzés az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, R) cikk (2) bekezdését, 28. cikkét, Q) cikk (2) és (3) bekezdését is sérti. A hiánypótlásra felhívást követően megküldött indítvány-kiegészítésében ezeken túl az Alaptörvény XII. cikkét, XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikkét is olyanként jelölte, melyet a Kúria döntése megsért. Kifejtette, hogy az Abtv. 27. §-a álláspontja szerint szükségtelenül szűkíti le az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése d) pontjának értelmezést akkor, amikor az alkotmányjogi panasz benyújtását kizárólag az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának a sérelme esetén teszi lehetővé.

- [14] 3.2. Az indítványozó legrészletesebben abban a tekintetben fejtette ki álláspontját, hogy a Kúria nézete szerint az írott jogi normával és az erre épülő bírói gyakorlattal ellentétes döntést hozott azt követően, hogy előtte az eljáró bíróságok négy esetben számára kedvezően ítélték meg a jogkérdést. Hangsúlyozta, hogy a Kúria jogértelmezését vitatja, ami – nézete szerint – sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelményét, mivel a döntés „abszurd, nyilvánvalóan téves, a magyar és a nemzetközi jog normáival és több évtizedes bírói gyakorlattal, mi több, a Kúria korábbi saját döntéseivel is ellentétes”. Kifejtette, hogy bár ismert előtte az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos gyakorlata, de a vonatkozó döntések egyes megfogalmazásából arra következtet, hogy a testület „nyitott abban a kérdésben, hogy a jogállamiság és ezen keresztül a jogbiztonság kérdését más aspektusból, konkrét esetünkben a jogalkalmazás vonatkozásában is vizsgálja”.
- [15] Az indítványozó részletesen ismertette az ügyet és a Kúria döntésével szembeni kritikáit.
- [16] 3.3. Az indítványozó hivatkozott a tulajdonjogának a sérelmére is. E körben kifejtette: „Önmagában az a tény, hogy engedményezés a jövőben követelésre is létrejöhet, amely jogviszony kötelmi jogviszonynak minősül, és a tulajdonjog ez esetben várományi jog lesz, nem gyengíti azon érvelésünket, hogy a döntés eredményeként tulajdonjogunk sérült”. Álláspontja szerint azáltal, hogy a kúriai döntés nem védte meg az Alaptörvényben biztosított alapvető jogát, a tulajdonjoga szükségtelen és aránytalan sérelmet szenvedett.
- [17] 3.4. A vállalkozáshoz, tisztességes versenyhez való joghoz az indítványozó nézete szerint szorosan hozzátartozik a szerződéses szabadság elve, ezen belül is a *pacta sunt servanda* elve; a Kúria döntése következtében ez is sérült.
- [18] Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes gazdasági versenyt sértő magatartásnak minősíthető, ha a bírósági döntés ellentétes a jogszabállyal és a bírói gyakorlattal, ezért nem előre kiszámítható.
- [19] 3.5. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikkének sérelméhez kapcsolódóan érdemi indokolást nem adott elő.
- [20] 3.6. Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel az elsőfokú bíróságot a kifogásolt kúriai döntés végrehajtásának a felfüggesztésére. Figyelemmel arra, hogy az első fokon eljáró bíróság az Alkotmánybíróság eljárására tekintettel a Kúria végzésének a végrehajtását felfüggesztette, az Alkotmánybíróságnak e körben nem kellett döntést hoznia.

II.

- [21] Az Alaptörvény indítványban hivatkozott, az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatába bevont rendelkezése a következő:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

III.

- [22] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.
- [23] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [24] A befogadhatóság további feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [25] 2. Az Abtv. 27. § a) pontja alapján – mint ahogyan arra az indítványozó is hivatkozott – akkor lehet alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulni, ha a bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az Alaptörvény „Nemzeti Hitvallása”, R) cikkének (2) bekezdése, Q) cikkének (2) és (3) bekezdése, M) cikkének (1) bekezdése, 28. cikke nem minősül

- Alaptörvényben biztosított jognak {legutóbb lásd 3231/2017. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [21], illetve 3136/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [23]}.
- [26] Az Alkotmánybíróságnak az indítványozó által is ismert és ismertetett, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos gyakorlatától a jelen ügyben sem tekinthetett el.
- [27] Az Alkotmánybíróság tehát ezen alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában érdemi vizsgálatot nem folytathatott le.
- [28] 3. Az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdés e) pontja alapján az indítványnak kifejezetten tartalmaznia kell „indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett [...] bírói döntés [...] miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével”. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványnak az Alaptörvény XII. cikkének, XXIV. cikkének valamint XXVIII. cikkének sérelmét állító része nem felel meg ennek a követelménynek; nem tartalmaz ugyanis érdemben elbíráható érvelést abban a vonatkozásban, hogy a Kúria végzése miként sérti ezeket az Alaptörvényben biztosított jogokat. Az Alkotmánybíróság tehát ezen alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában sem folytathatott le érdemi vizsgálatot.
- [29] 4. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadásának további feltételét határozza meg, melynek értelmében a testület „az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Az Alkotmánybíróság e feltételeket alternatív törvényi feltételnek tekinti, azaz bármelyik igazolt fennállta esetén az alkotmányjogi panaszt be kell fogadni.
- [30] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikkének sérelmét állító része esetlegesen felvethet alaptörvény-ellenességet, amelynek fennállta azonban csak érdemi vizsgálat során dönthető el, ezért az indítványt befogadta.

IV.

- [31] Az indítvány nem megalapozott.
- [32] 1. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XIII. cikke (1) bekezdésével kapcsolatos gyakorlata az alábbiak szerint foglalható röviden össze. „Az Alaptörvény XIII. cikke alapvetően »két szempontból garantálja a tulajdonhoz való jogot. Egyrészt védi a megszerzett tulajdont az elvonás ellen, másrészt védi a szintén már megszerzett tulajdont annak korlátozása ellen«. {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ugyanakkor – amint azt korábbi gyakorlatára hivatkozva az Alkotmánybíróság legutóbb a 3209/2015. (XI. 10.) AB határozatban megállapította – »az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. [...] Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonba más és más« (Indokolás [64]).
- A tulajdonjog alkotmányos védelme kiterjed emellett a közjogi várományokra {»a társadalombiztosítási jogszabályokra vonatkozó várományokra [...], amelyek az érdekeltek ellenszolgáltatásán, azaz járulékfizetésén alapulnak«, 3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [66]}. Továbbá »[a] tulajdonvédelem [...] nem kizárólag a polgári jogi értelemben vett tulajdonra, hanem egyéb vagyoni értékű jogokra is kiterjedhet, az Alaptörvény XIII. cikke tehát a tulajdonvédelem körében az egyéb, tulajdonszerű vagyoni értékű jogok védelmét is biztosítja« {3199/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [13]}.
- [...]
- Az Alkotmánybíróság gyakorlatában azokra a vagyoni értékű jogokra terjesztette ki az alkotmányos tulajdonvédelmet, amelyek funkciójukat illetően »tulajdonszerűek« {lásd pl. haszonélvezet: 3199/2013. (X. 31.) AB határozat és 25/2015. (VII. 21.) AB határozat; [...] orvosi praxisjog: 28/2006. (VI. 21.) AB határozat; [...] védjegy: 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat; személyes gyógyszer-tár-működtetési jog: 1094/B/2006. AB határozat; [...]}. Ugyanis »[a] tulajdonjog alkotmányos védelmének a polgári jogi tulajdonon kívüli, egyéb vagyoni értékű jogokra való kiterjesztése mögött a tulajdonnak az egyén autonómia-védő funkciója áll« {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [66]}. A tulajdon alkotmányos védelme tehát tulajdonképpen bizonyos vagyoni jogi pozíciók (státuszok) alapjogi védelme“ {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [20]–[21], [23]}.

- [33] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a védelme a dologi, és nem a kötelmi jogviszonyokra terjed ki. A 3115/2017. (V. 22.) AB végzésében (Indokolás [16]) e körben visszautalt „a 118/B/2009. AB határozatra, amely szerint az »Alkotmánybíróság – eddigi gyakorlata során – az olyan jogviszonyoknál, amelyek inkább voltak kötelmi jellegűek (*in personam*), mint dologi jellegűek (*in rem*), nem állapította meg a tulajdoni védelem fennálltát«, és ennek alapján azt állapította meg, hogy például a pénzkövetelésben marasztaló jogerős bírósági ítéletet nem lehet érdemi összefüggésbe hozni a tulajdonhoz való joggal (ABH 2010, 1959, 1963.) {hivatkozva: 23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [121]}”.
- [34] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó – a korábbiak szerint értelmezett – tulajdonjogát a Kúria végzése érintette-e.
- [35] Az indítványozó által állított, a faktoráláshoz, követelésvásárláshoz kapcsolódó tulajdonsérelem kötelmi és nem dologi jogi jellegű jogviszonyhoz kapcsolódik. Ezért az Alkotmánybíróság a fent ismertetett gyakorlata alapján a jelen ügyben is arra a következtetésre jutott, hogy az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme nem áll fenn.
- [36] A fentiekben kifejtetteket figyelembe véve az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, 63. §-a, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései, 31. § (6) bekezdése alapján eljárva – az indítványt elutasította.

Budapest, 2017. december 5.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2734/2015.

